

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

IV. Quænam personæ contrahere prohibeantur, & de filiisfamilias,
eorumque peculio: de Senatusconsulto Macedoniano: de mulieribus, &
Senatusconsulto Vellejano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

quoad supremas voluntates, ob rationis paritatem. Scorsim verò utriusque parti hujus sententiæ suffragantur qui hoc admittunt in solis contractibus, & qui in solis ultimis voluntatibus, quorum plerosque superius allegavi.

CAPUT IV.

Quanam persona contrahere prohibeantur, & de filiis familias, eorumque peculio: de Senatusconsulto Macedoniano: de mulieribus & Senatusconsulto Vellejano.

I. **Q**UONIAM contractus est actus humanus ac liber, requirit necessarium liberum contrahentis consensum, ac per consequens sufficientem rationis usum, & præterea honorum, de quibus agitur, liberam administrationem. Qua de causa invalidè contraherent furiosi ac amentes (nisi dum habent dilucida intervalla iudicii,) infantes quoque & prodigi, quibus prohibita fuit à Jure suorum bonorum administratio, nisi curatoris consensus interveniat, l. *Curatoris conditio*, §. 5. & 6. D. si certum petatur: & l. *Is cui bonis*, D. de verb. obligat. Insuper pupilli, nisi cum licentia tutoris; & minores annis vīgintiquinque, nisi cum curatoris consensu, l. *Si curatorem habens*, C. de in integrum restitut. Valent quidem initi ab his contractus, sed rescissioni subjacent, ex quo impetrata fuerit pro eis in integrum restitutio, si de curatore provisum non fuerat: sed si curatorem habentes sine illius interventu contraxerint, declarat eadem lex invalidè contrahi, nec opus esse ullatenus in integrum restitutione. Simile quid decernit lex *In causa 2.* D. de in integrum restitut. Ille tamen qui cum pupillo pubertati proximo & rationis compote, aut qui cum minore bona fide contraxit, non tenetur ei restituere ante Judicis sententiam, eo quòd pupillus, aut minor naturalem obligationem contraxerit, ut declarat lex *Si pupillus*, D. ad legem Falcid. & lex 1. D. de novat. Ratio est, quia naturalis obligatio nascitur ex consensu, l. *Stichum*, §. *Naturalis*, D. de solut. At pupillus non caret consensu, Institut. de inutil. stipulat. §. *Pupillum*. Prædicta quidem sic se habent attento jure communi: sed in Gallia Regio restitutionis diplomate opus est minori, qui sine curatoris interventu contraxerit, ut ejus contractus rescindatur.

II. Filiifamilias in pubertate constituti possunt contrahere de suis castrensis & quasi castrensis bonis: horum namque domini atque arbitri sunt & secundum proprietatem & secundum usumfructum. Secus de profectitiis & adventitiis, nisi ex consensu patris, ne jura quæ in hæc bona pater habet deteriora fiant.

III. Permagis refert filiorumfamilias jura explorari, ut sciatur quid sibi retinere, quid fratribus cohæredibus debeant, vel non debeant. Horum est peculium quadruplex, castrense, quasi castrense, profectitium, & adventitium. Ad castrense pertinent militaria stipendia, de hostibus sumptæ manubiæ ac spolia, Ducum, aut commilitum dona, militaris apparatus ac suppellex, arma, equi, vestes, pecunia ad militiam profecturo data sive ab ipsis parentibus, sive ex aliorum liberalitate: illa item quæ Palatini in Aula sive Principis largitione, seu propriâ industriâ acquirunt. Quasi castrense illud est quod filiofamilias ex publico munere, aut ex honorifica professione Judicis, alteriusve Magistratus, Doctoris, Advocati, Medici, Scribæ, Notarii acquirere solent: illa præterea quæ Clerici titulo clericali lucrantur. Quin etiam, ut decidit authent. *Presbyteros*, C. de Episc. & Cler. res quolibet modo in Clericatu obvientes, in potestate sua Clerici habent, ad similitudinem castrensis peculii. Adventitium peculium versatur in bonis quæ nec à patre, nec patris intuitu, sed vel ex propria industria, aut labore, aut ex aliorum liberalitate, aut ex matris, vel avi materni rebus filius adipiscitur. Denique profectitium peculium ea comprehendit quæ ex patris, aut avi paterni facultatibus, aut aliunde, sed horum intuitu & causa filiofamilias obvenerunt.

IV. In castrensi, vel quasi castrensi peculio nihil juris pater habet, sed integrum dominium & administratio spectat ad filium, toto tit. D. & C. de castrensi pecul. Adventitorum bonorum proprietates ad filium, sed ususfructus ad patrem pertinet, l. *Cum oportet*, C. de bonis quæ liber. Profectitia verò bona ad patrem solum & secundum proprietatem & secundum usumfructum spectant. Instir. per quas person. nob. acquir. §. *Sancitum*. Itaque filiofamilias neque profectitia, neque adventitia distrahere, seu alienare potest, l. fin. §. *Filiis*, C. de bonis quæ liber. Secus dicendum de castrensis, vel quasi castrensis, ut dictum est.

V. Emancipati verò liberi liberum habent disponendi arbitrium, tam inter vivos, quam mortis causâ de bonis adventitiis, etiam sine consensu patris, eo quod emancipatione acquiratur eis integrum bonorum adventitorum dominium cum medietate ususfructus, altera medietate quoad solum ususfructum apud patrem remanente, ex Justiniani constitutione, l. *Cum oportet*, §. *Cum autem*, C. de bonis quæ liber. deb. & l. *Si viva*, C. de bonis matern. De bonis verò castrensis, vel quasi castrensis filius potest liberè disponere ac testari, quanvis de patris potestate non exiverit, l. *Nemo*, C. qui testament. Clericus quoque adhuc sub patris potestate

KKkk 2 state

state constitutus habet similiter liberam disponendi facultatem, non tantum de bonis quæ pro Clerico acquisivit, verum etiam de adventitiis, juxta authent. *Presbyteros*, C. de Episc. & Cler. adventitiis, inquam, quæ post Clericatum consequutus est. Episcopus autem patriâ potestate solvitur, authent. *Sed hodie*, C. de Episc. & Cler. Quod jus vigere in universa Gallia testificatur Papo lib. 7. placitorum, tit. 1. num. 24.

V I. Gravis, & quotidiana praxis quæstio est, utrum ea quæ filius familias in paterna domo lucratur, pertineant ad ipsum, an ad patrem? Prima resolutio hæc est. Lucra ex operibus artificialibus provenientia non merari inter adventitia, eaque proinde recuperari posse à filio post obitum patris. Itaque filius operam suam patri locare potest, ab eoque mercedem petere, deductis tamen expensis quas pater in ipso alendo fecit. Patet namque altere filium non teneri habentem propria, idest castrensia, quæ castrensia, vel adventitia bona, ut colligitur ex l. *Si quis à liberis*, D. de liber. agnos. atque in eo Doctores esse unanimes asserit Laiman. lib. 7. sect. 5. tract. 4. cap. 8. num. 5. Dicit enim lex penult. D. de obseq. parent. præst. *Pietatem liberi parentibus, non operas debent*. Sanè si filius operam verb. gr. operam suam patri præstet, nullâ sive expressè, sive tacitè petita mercede, præsumitur illam velle patri remittere ex pietate, vel gratitudine, ut si mortuo patre repetere illam à fratribus velit, non sit audiendus. Hæc tamen præsumptio cessat in foro conscientiæ, si filius certus est de sua contraria voluntate, quam patri ex metu, vel reverentia non sit ausus significare.

V II. Secunda resolutio, si filius familias ex bonis paternis nomine ipso & voluntate patris lucretur, exempli causâ filius cauponis, fabri, aut mercatoris, non habet jus secundum aliquos Authores exigendi mercedem aut lucri partem, quasi ista pertineant ad profectitium peculium: at tamen Bartolus in l. 1. §. *Nec castrense*, D. de collat. bon. & Baldus, & S. licetus, & alii plerique Jurisconsulti, quos citat & sequitur Decius in l. *Illud*, C. de collat. num. 10. & Angelus verb. *Peculium*, num. 11. Navarra cap. 17. n. 144. Lopez p. 2. cap. 21. Lessius lib. 2. cap. 12. num. 81. censent lucri ejusmodi partem filio deberi, si ejus industria & labor ad bona paterna accessit: & asserunt filio deberi ad minus tantum mercedis quantum extraneo deberetur. His addunt quod si præ metu reverentia filius hoc jus petere non auit, aut sciat, si repeteret se passurum repulsam, nec sibi jus istud computatum iri, filium istum sibi clam assumere in compensationem posse, sive vivente, sive mortuo patre. Est enim hoc distinctum peculii genus mixtum ex profectitio circa paterna bona, & adventitio ratione proprii laboris & industriæ, cujus idcirco pretium tanquam adventitium bonum filio concedi debet, ne luctus causa ei detur videnti proprio labore quæsitum ab aliis possideri. Hoc tradit Franciscus Stephanus à Sancto Joanne Præfes Aquensis decis. 21. pag. 83. juxta §. *Sicut*, Institut.

per quas personas : & leg. *Non oportet*, C. de bonis quæ liber. Deduci tamen hinc debet patri debitus usufructus. Laiman quidem loco cit. num. 6. contrarium opinatur, magisque in id propendet, ut totum acquiratur patri. Oppositam nihilominus Doctorum opinionem judicat probabilem, eamque dicit Confessario ita posse inservire, ut filiumfamilias in his terminis non facile ad restituendum compellat, nisi ultra æstimationem sui laboris ac industria acceperit. Ac Bonacina de restitut. disp. 2. quæst. 10. punct. 1. num. 8. sequitur illam Bartoli, Decii, Angeli, Navarræ, & Lessii opinionem, sicut etiam Filiucius tract. 32. cap. 10. quæst. 5. num. 162. cum hac præcautione necessaria, ut filius ille patris negotia gerens deducat in primis ea quæ pater expendit in ipso alendo; cum, ut aliàs dixi, non teneatur pater filium alere qui aliunde possit sibi ad victum necessaria comparare. Deinde ut filius usufructum hujus lucri non sibi vindicet ante sui emancipationem, aut patris mortem, cum certum sit bonorum adventitiorum usufructum ad patrem pertinere, l. *Cum oportet*, C. de bonis quæ liberis. Et sanè deductis alimentis & usufructu vivente patre, filius non debet esse deterioris conditionis quàm extraneus cui ejusmodi merces deberetur; neque tenetur jure naturæ pro patre non egente laborare.

VIII. Quavis filiusfamilias sese contractu obligare possit perinde ac paterfamilias, l. *Filiusfamilias* 39. D. de obligat. & action. nullam tamen in Jure Civili obligationem contrahit ex mutuo accepta pecunia, si eam accepit dum esset sub patria potestate; secus autem si erat jam emancipatus; quia Senatusconsulto Macedoniano repellitur creditoris intentio, l. 1. in princ. D. ad Senatusconf. Maced. & Inst. quod cum eo qui in alien. potest. §. *Illud propriè*: ubi hoc extenditur etiam postquam fuerit emancipatus filius, cui dum existeret sub patria potestate creditor mutuo dederat. Insuper valet exceptio ista Macedoniani, licet filiusfamilias mutuo accipiens renunciaasset expressè Macedoniano: cum enim hoc Senatusconsultum fuerit introductum non in favorem filii, sed in odium creditoris, renunciatio illa per filiumfamilias irrita est. Molinæus ad tit. C. de Senatusconf. Macedon. Bacquetus tract. de juribus justit. cap. 21. n. 127. Despeisfeus p. 1. de mutuo, sect. 1. num. 6. Exceptio Macedoniani transit etiam ad hæredes, sive suos, sive legitimos, sive extraneos, l. *Si filius* 6. §. 1. C. ad Senatusconf. Maced. & Inst. quod cum eo qui in alien. potest. §. *Illud propriè*: & l. *Item si* 7. §. *Quanquam* 10. D. ad Senatusconf. Maced. Juvatur quoque Macedoniano pater filii cui mutuatum fuit, d. l. *Item si*, §. *Quanquam*, & l. *Sed si paterfamilias* 9. §. *Non solum*, D. cod. & d. §. *Illud propriè*, Inst. quod cum eo qui in alien. potest. Juvatur quoque Macedoniano is qui pro filiofamilias fidejussit, l. *Item si* 7. in princ. vers. *Sed Julianus*, & l. *Sed si paterfamilias* 9. §. *Non solum*, D. de Senatusconf. Maced. & l. *Exceptiones quæ*, §. ult. D. de exception. Inutilis quippe foret filiofamilias exceptio Macedoniani, si idem posset actione mandati conveniri à fidejussore qui pro

eo conventus solverit, §. ult. Instit. de replicationibus. Cessat tamen exceptio Macedoniani in patre, cujus mandato creditor filio ejus mutuaverit, d. l. *Sed si pater familias*, §. *Non solum*, D. de Senatusconf. Maced. & l. *Zenodorus*, & l. *Si permittente*, Cod. eod. Est enim Macedonianum non solum in odium creditorum, sed præsertim in favorem parentum introductum, §. *Illud propriè*, Instit. quod cum eo qui in alien. potest. Ideoque possunt parentes huic renunciare.

I X. Sed si illi qui poterant juvari Macedoniano sponte solverint, sive filiusfamilias, sive pater, sive hæres, sive fidejussor, non eis licebit solum repetere: id enim multa jura exprimunt, l. *Si non sortem*, §. *Filiusfamilias*, & l. *Qui exceptionem*, in princ. D. de condiction. indeb. & l. *Sed si paterfamilias*, §. pen. & ult. D. de Senatusconf. Maced. & l. *Quia* 10. D. eod. Ratio ejus rei est, quia obligatio naturalis prævalet post factam solutionem, ne condicatur ut indebitum quod naturæ jure debebatur. Curator tamen filii familias potest solus condicere, seu repetere mutuum à se, vel à minore solutum, quod ei creditum fuerat dum esset sub patria potestate.

X. Macedonianum non admittitur si mutuatum fuerit ad mercaturam, sciente & consentiente patre, exercenti filiofamilias, quoniam patris voluntate contractum videtur, l. *Item si* 7. §. *Interdum*, D. ad Senatusconf. Maced. ut docent Ranchinus p. 3. conclus. 135. Despeisseus p. 1. de mutuo, sect. 1. n. 7. Nec si quis filiofamilias, præsertim longè agenti à patre, aliquid in necessitate constituto mutuatus fuerit, quod ipse pater teneretur ei suppeditare: hoc enim aperta & naturalis ratio suadet. Atque ita in Curtius Regni hujus sæpe judicatum fuit, ut refert ibidem Despeisseus.

X I. Exceptio Macedoniani admittitur in solo mutuo pecuniario, non verò in aliarum rerum mutuis, vini, olei, frumenti, pannorum. Verùm si hujusmodi merces fuerunt venditæ, aut quovis titulo traditæ filiofamilias in fraudem legis, ut filiusfamilias distrahendo illas pecuniam sibi compararet, tunc locus erit Macedoniano ad repellendam fraudulentam creditoris petitionem, l. *Si filiusfamilias crediderit*, in princ. & l. *Si quis* 3. §. *Is autem*, & l. *Item si* 7. §. *Mutui dationem*, D. ad Senatusconf. Maced. Atque ita judicatum Lutetiæ refert Papo lib. 12. placitorum, tit. 4.

X I I. Mulieres verat Vellejanum Senatusconsultum pro aliis fidejuberè ac intercedere, cum antea ab Augusti temporibus hæc intercessio non eis prohiberetur, nisi pro solis maritis, ne maritalis affectus, vel metus eisdem fraudi esset, l. 2. D. ad Senatusconf. Vellejan. Cæterum cessat Vellejani privilegium octo casibus quos industriose collegit Accursius ad l. 1. vers. *Ne pro ullo*, D. ad SC. Vellejan. Primò in pecunia promissa pro servo manumittendo, l. pen. C. eod. Secundò in favorem dotis, non tantùm propriæ filia, pro qua mulier se genero suo obligat, ut pridem constituerant Valerianus & Galienus, l. *Si dotare*, C. eod. sed etiam generaliter pro quacumque dote etiam extraneæ, ex Constitutione Justiniani, l. ult. C. eod.

Tertiò,

Tertio, si privilegio Vellejani femina renunciaverit, l. fin. §. ult. D. cod. Non potest quidem filiusfamilias renunciare Macedoniano, cum non fuerit introductum in ipsius favorem, sed patris, atque in odium creditorum. At Vellejanum est plane & directe in gratiam feminarum: & licet unicuique renunciare juri pro se introducto, l. Si iudex 41. D. de minor. & l. Invito 69. D. de diversis reg. jur. Ceterum ut ista Vellejani renunciatio valeat, opus est feminam prius admonitam fuisse, sive à Magistratu, sive à Notario, in qua re consistat istud ei indultum à Jure privilegium; & prudens Notarius, ut ait Papo, hujus admonitionis in scriptis mentionem faciet. Imò verò Corrafius in centuriis, cap. 74. Charondas lib. 2. responforum, cap. 43. Despeiffus parte 2. tit. de cautionibus, sect. 2. num. 13. hoc insuper requiri asserunt, ut posteriori actu femina renunciet Vellejano, alioqui præsumitur femina eadem facilitate renunciaffe Vellejano quàm consensit fidejussioni, nisi ferio deliberandi tempus post primam admonitionem fuerit ei concessum: atque diversa allegant Curiarum placita, quibus invalida pronunciata fuit illa Vellejani renunciatio, quanvis oppositum his Curia Parisiensis placitum referat Papo lib. 12. tit. 5. num. 1.

XIII. Quarto non juvatur Vellejano femina si pretium accipiat pro intercessione, l. Amiqua, C. ad Vellejan. Quinto si mulier sponte ac mentiendo deceperit, l. Si mulier in jure, & l. Si decipiendi, D. cod. Et præclare dicit lex Et primo, §. 3. D. cod. Deceptis, & non decipientibus jura opitulanti. Infirmas enim feminarum, non calliditas auxilium meruit. Ideoque si vir sciente & connivente uxore, rem uxoris creditori suo quasi propriam obligaverit, non poterit uxor fraudis ac doli conscia juvari Vellejano adversus eundem creditorem, ut sanxit lex Si sine, C. eod. Si tamen creditor ab initio sciebat esse rem uxoris, poterit Vellejano repelli per uxorem, d. l. Si sine. Sexto si femina secundo fidejubeat intra biennium, vel dando creditori aliquod pignus, vel novum fidejussionis instrumentum faciendo, non quidem pristina fidejussioni invalida ullum robur addit; sed si eandem præster post biennium, non poterit Vellejano se tueri, l. Si mulier perfecta ætatis, C. eod. Septimo si mulieri fidejubenti in rem suam versum sit, l. Sed seum, D. eod. Octavo si femina ei pro quo intercessit succedat, l. Quanvis, §. Plane si mihi, D. eod.

XIV. His aliam causam intermittendi Vellejani non infrequenter in praxi occurrentem superaddunt Gallicani Jurisconsulti liberationem mariti ex carcere. Etsi enim ante ipsum Vellejanum Jus Romanorum absolute reprobaverat uxorum pro maritis intercessionem, & Justinianus in authent. Si quamulter, C. eod. irritam faciat omnem uxorum pro maritis contractam obligationem, etiam multoties & pluribus annis iteratam; cum tamen feminis permittat validam Vellejani in exterorum quorumcunque favorem renunciationem, modò post biennium iterum confirmetur: in Gallia tamen Regno, & vicinis quibusdam provinciis, si uxor pro libe-
rando

rando ex carceris detentione viro se obligaverit, non juvabitur Vellejano. Antonius Faber in suo Codice, lib. 4. tit. ad Senatusc. Vellejan. Chenutiussentur. r. quest. 52. Bacquetus tract. de jurib. justit. cap. 21. num. 123. Charondas responsorum lib. 11. cap. 38. Brodeus in Louetum, lit. A, cap. 9. alique plerique multa diversarum Curiarum Senatusconsulta congerentes. Quorum ratio in primis pietate fundatur: si enim Vellejanum cessat ob causam pietatis in manumittendo servo, l. penult. C. ad Vellejan. & in danda non solum propria filia, sed etiam extranea, l. ult. C. cod. quanto major est pietatis obligatio in educendo è carcere proprio marito? Hoc tamen intelligendum de incarceratione ob causam criminis, non verò ob solum pecuniarium debitum, ut docet Faber loco cit. definit. 16. Hoc enim casu, non autem priore, potest vir de carcere egredi per bonorum cessionem. Præterea facile nimis fraus Vellejano fieret ad spoliandam uxorem; hoc enim sine creditorum virum capi & carceri mancipari curarent, ut opes uxoris ad se traherent. Hæc Despeisseus dictæ loco, num. 13. Graves tamen multi Gallicani Jurisconsulti hanc distinctionem nullatenus admittunt, inter quos Chopinus comment. ad consuetudines Parisienses, lib. 2. artic. 17. asserit uxorem quæ pro viro debendi reo, ideoque in carcere detento satisfecerit, ut cum in libertatem asserat, etiam nullâ factâ Vellejani renunciatione, ita obligari, ut non admittatur ad impetrandam per Principis literas fidejussorij nexus relaxationem: idque adstruit tum adducto Supremæ Curie Parisiensis Judicio, tum Justinianæ Authenticâ *Si captivi*, C. de Episcop. & Cler. per quam etiam minor obligatur bonorum propriorum distractione captivi patris redemptioni.

CAPUT V.

De Mutuo.

I. **C**ONTRACTUM qui re perficiuntur, quatuor genera sunt: Mutuum, Depositum, Commodatum, Pignus. De mutuo uberior est disputatio tractanda ad usurarum cognitionem, quæ occasione mutui nascuntur. Sic verò definiti potest, ut sit Contractus quo rei dominium transfertur in accipientem cum onere & obligatione reddendi similem in specie & bonitate. Aut quod eodem recidit, ut sit largitio rei in quantitate certa consistentis, cum spe tantumdem recipiendi, non in specie, sed in genere. Genus à Jurisconsultis hoc loco dicitur, quod propriè Philosophi speciem vocant, ut communiori conceptu frumentum, oleum, vinum. Speciem verò illi dicunt quod Philosophi nomine